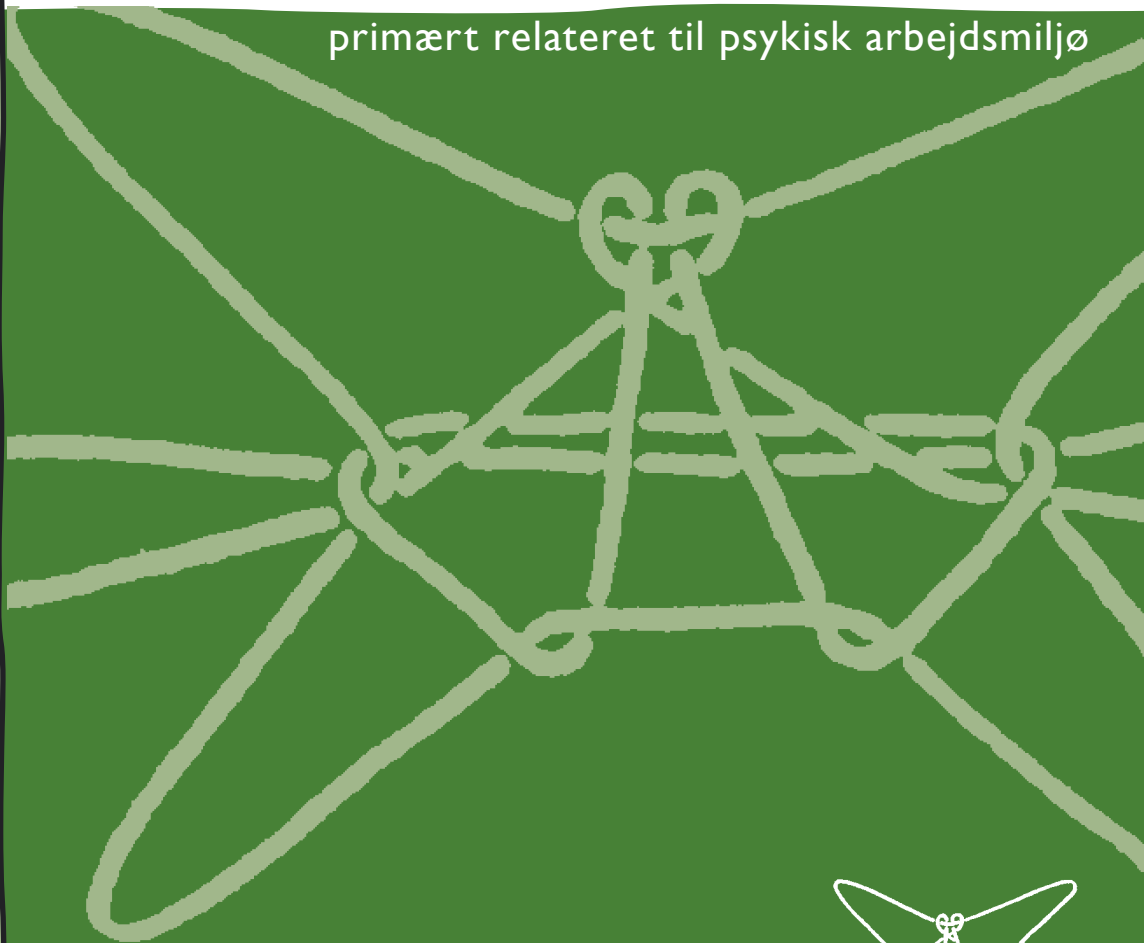

ARBEJDSLIVSBEGREBER

primært relateret til psykisk arbejdsmiljø

Arbejds miljø terminologi

Primært relateret til psykisk arbejdsmiljø

© Oqaasileriffik 2006

Lay-out: Tegnestuen Tita

Tryk: Athene Grafisk, Albertslund

ISBN: 87-990324-1-4

Oqaasileriffik/Sprogsekretariatet

Postboks 980

3900 Nuuk

Grønland

Tlf: +299 34 58 33

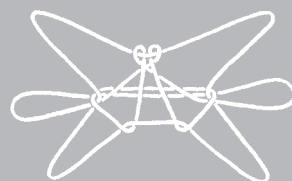
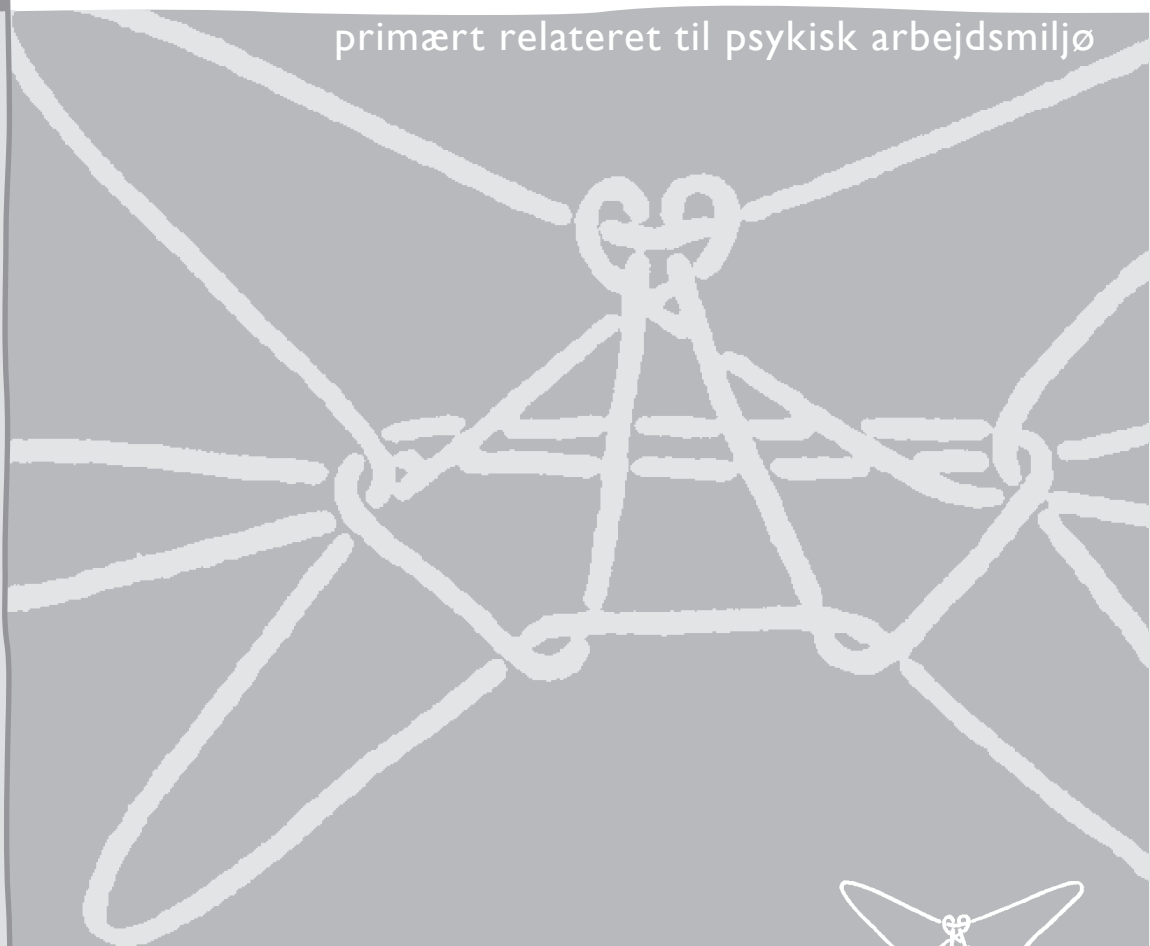
Fax: +299 32 73 42

E-mail: oqaasileriffik@gh.gl

Hjemmeside: www.oqaasileriffik.gl

ARBEJDSLIVSBEGREBER

primært relateret til psykisk arbejdsmiljø

Forord

Efter en henvendelse fra Arbejdsmiljørådet ved for-
kvinde Ulla Lyng og Arbejdstilsynet ved kreds-
chef Arnaq Grønvold i 2001 besluttede Oqaasiliortut/
Grønlands Sprognævn at lade Oqaasileriffik indgå
i arbejdet med at udarbejde en moderne grønlandsk
**Terminologiliste over arbejdsmiljøbegreber - med
særlig fokus på det psykiske arbejdsmiljø.**

På Arbejdsmiljørådets foranledning blev der bevilget
midler fra:

- Arbejdsmiljørådet kr. 95.000
- NunaFonden kr. 50.000
- SIK's Oplysnings- og Uddannelsesfond kr. 15.000

Cand. mag. Bolatta Vahl og BA Lisathe Møller Kru-
se står for redaktionen af udgivelsen. Disse kortlag-
de på basis af de tilgængelige fagtekster (f.eks. lov-
tekster på området) de eksisterende grønlandske og
danske betegnelser og udvidede derefter arbejdet
med metoder og teknikker, der er alment anerkendte
blandt terminologer internationalt.

**Terminologiliste over arbejdsmiljøbegreber - med
særlig fokus på det psykiske arbejdsmiljø** er be-
regnet til brug på alle arbejdspladser. Den har til
formål at fremme anvendelsen af og udbredelsen af
mere ensartede termer om arbejdsmiljø. Tidligere
blev flere forskellige betegnelser anvendt for samme
emne og uden en klar definition af, hvad det anvend-
te ord indebar af tekniske, juridiske mv. konsekven-
ser. F. eks. har den danske term overbelastning været
modsvaret af såvel *artukkiineq*, *sualuppallaamik ar-*
torsartitsineq som af *ilungersuatitsivallaarneq*.

En sådan anvendelse af flere forskellige betegnelser i
stedet for én og kun én teknisk term vil altid resultere
i misforståelser og fejl, der i uheldige tilfælde kan
være både kostbare og farlige. Det er for at begrænse
denne fare, terminologilisten er udarbejdet. Termerne
og deres definitioner er godkendt af Oqaasiliortut/
Grønlands Sprognævn. Det bør i øvrigt også bemær-
kes, at nærværende arbejde er en direkte implemen-
terer af en af rekommandationerne i den sprogpolti-
ske redegørelse, nemlig erklæringen om, at der skal
udvikles moderne terminologier på grønlandsk.

**Terminologiliste over arbejdsmiljøbegreber - med
særlig fokus på det psykiske arbejdsmiljø** sætter
samtidig en milepæl i den grønlandske sproghisto-
rie. Det er nemlig første gang nogen sinde på grøn-
landsk, at en terminologi er udviklet strengt meto-
disk og under iagttagelse af terminologiens nyeste
principper f.eks. at term og definition er strikt ad-
skilt og cirkeldefinitioner således konsekvent undgå-
et. Man må forvente at den kommer til at danne skole
for de mange fremtidige terminologier, det grønland-
ske samfund har så hårdt brug for.

Et væsentligt særkende for den anvendte metode er
den udstrakte brug af eksperter, de såkaldte term-
grupper. Termgrupperne er personer med praktisk
indsigt i emnets forskellige fagområder, psykologer,
sikkerhedsrepræsentanter, brandfolk, instruktører på
sikkerhedskurser, lærere i brancheskoler o.lign. Vi
skylder i den forbindelse tak til følgende eksperter
for deres medvirken: Niisi Frederiksen fra Nuummi
Qatserisartut; Peter Olsen, KANUKOKA; Pavia Jen-
sen lærer ved Jern og Metalskolen i Nuuk, BA Inge
Sieding, Nuuk, mag. art., Ph.D. Eva Jørgensen; cand.
pæd. psyk. Ruth Blytmann Nielsen; cand. psych.:
Inuk Bourup-Nielsen.

Carl Chr. Olsen
Oqaasileriffik/Sprogsekretariatet

A

adfærd

den måde en person handler på, eller opfører sig på
pissusilersorneq

adfærdsforstyrrelser

en persons handlinger eller opførsel, som afviger fra hvad der kan forventes eller er acceptabelt, for den pågældende alder, eller det pågældende samfund
pissusissamisuunngitsumik pissusilersorneq

adfærdsmæssige reaktioner

ændringer i den måde en person handler eller opfører sig på, fremkaldt eller forårsaget af nogle bestemte ting eller forhold som man er blevet påvirket af
pissusilersuutikkut qisuariaat

adfærdsmæssige symptomer

kendetegn på at personen har en lidelse, eller har været udsat for nogle påvirkninger, hvor kendetegnene giver sig udtryk i handlinger eller adfærd, der afviger fra hvad der kan forventes eller er acceptabelt, for den pågældende alder, eller det pågældende samfund. Disse kan evt. antage sygelig karakter
pissusilersuutitigut malunniut

adrenalin

et hormon der udskilles fra binyremarven når personen oplever stress
adrenalini

afmagt

følelse af at være opgivende eller mangel på kraft eller kræfter
nukillalaarneq

alenearbejde

1) arbejde helt uden kontakt med andre mennesker, fx overvågning på kraftværk, fisker

2) arbejde for en arbejdsgiver, hvor man er sat til at udføre en måske belastende eller farlig opgave, uden mulighed for hjælp eller støtte fra andre, fx bygningshåndværker, hjemmesygeplejerske
kisimiilluni sulineq

anerkendelse

1) påskønnelse, ros for en indsats

2) indrømmelse
nersorinninneq

ansvar

1) forpligtelse, byrde, skyld

2) at have fået tildelt en forpligtelse til at stå inde for at en opgave udføres eller et mål bliver nået
akisussaaffik

ansvarsfordeling

1) beskrivelse af, eller oversigt over, hvilke personer der har hvilke forpligtelser i virksomheden

2) beskrivelse af hvilke del-opgaver der påhviler hver enkelt person i bestræbelserne for at nå det ønskede mål

akisussaaffimmik agguaassineq

arbejdstilfredshed

tilfredshed

behagelig eller positiv følelsesmæssig tilstand, som er resultatet af (den samlede) vurdering man foretager i forhold til sit arbejde

suliamik iluarisimaarinninneq

arbejdets indhold

1) arbejdets art i form af opgaver der skal løses

2) arbejdets mening, arbejdets betydning

3) de egenskaber ved arbejdet (dvs. jobindholdet) som har betydning for personens tilfredsstillelse af vigtige menneskelige behov, eller betydning for personens helbred

suliap imarisaa

arbejdets sværhedsgrad

beskrivelse af hvor vanskelig en arbejdsopgave er at udføre, i forhold til opfattelsen hos gennemsnittet i befolkningen, fx om udførelsen af opgaven kræver forudgående uddannelse eller oplæring

suliap nalunassusia

arbejdets tilrettelæggelse

arbejdstilrettelæggelse

1) måden hvorpå arbejdet planlægges, organiseres, beskrives

2) den del af arbejdet der omhandler overvejelser om fremgangsmåde, planlægning af forløb og rækkefølge af delopgaver. Ofte brugt når andre, ofte arbejdsgiveren, udfører arbejdstilrettelæggelsen end den/de der skal gennemføre den egentlige opgaveudførelse
suliap piareersarnera; suliassap piareersarnera

arbejdets udførelse

den del af arbejdet/opgave gennemførelsen der følger efter arbejdstilrettelæggelsen
suliap ingerlannera

arbejds- og organisationspsykologi

arbejdspsykologi

en gren/retning inden for psykologien der beskæftiger sig med de forhold mennesker er underkastet når de går på arbejde

sullivinni tarnip pissusiinik ilisimasat

arbejdsbetinget lidelse

sygdom, symptom eller manglende funktionsevne, opstået efter længere tids påvirkning fra forhold i arbejdet

suliamik patsiseqartunik ajoquteqalersimaneq

arbejdsglæde

1) følelse af at arbejdet fremkalder en tilfredshed

2) en tilstand, hvor et bestemt arbejde opfylder behov der er vigtige for denne person

suliamik nuannarinninneq

arbejds klima

den tilstand, der hersker på en arbejdsplads, af glæde, begejstring, kammeratskab, samhørighed ("godt arbejdsklima") eller af frygt, vrede, konflikt, chikane ("dårligt arbejdsklima")

suleqatigiinnermi pissutsit

arbejds miljø

1) oplevelsen hos en person, og som karakteriserer den samlede mængde af forhold, der påvirker personen, eller som denne er underkastet på sin arbejdsplads

2) den samlede oplevelse hos samtlige personer på arbejdspladsen

3) en beskuende ("objektiv") vurdering af nogle enkelte, eller af mange forhold eller betingelser på arbejdspladsen

sullivinni pissutsit

arbejds miljøfaktor

et enkelt forhold, betingelse eller egenskab blandt mange, der tilsammen beskriver arbejdsmiljøet, fx "fysiske arbejdsmiljøfaktorer" som kulde, støj, tempo, eller "psykiske/psykosociale arbejdsmiljøfaktorer" som selvstændighed, læringsmulighed, indflydelse, stress, alenearbejde, rollekonflikter
sullivinni pissutsinut pissutaasut

arbejds motivation

1) den afgørende, bestemmende kraft der får en person til at udføre en arbejdsopgave

2) behov som tilfreds stilles gennem arbejdet
sulerusussuseq

arbejdsorganisatoriske foranstaltninger

de enkelte tiltag der iværksættes for at opnå en ændring eller udvikling i arbejdsorganiseringen eller i arbejdstilrettelæggelsen, fx omstrukturering, skiftarbejde, teambuilding

suliffeqarfiup aaqqissuunnerata piareersarnera

arbejdsorganisering

den samlede mængde af overvejelser, foranstaltninger, initiativer der tilsammen danner en virksomhed/arbejdsplads, herunder dens ledelsesformer, samarbejdsform, indretning, opdeling i afdelinger, arbejdstilrettelæggelse, arbejdsudførelse

suliffeqarfiup aaqqissuunnera

arbejdspsykologi

arbejds- og organisationspsykologi

en gren/retning inden for psykologien der beskæftiger sig med de forhold mennesker er underkastet når de går på arbejde

sullivinni tarnip pissusiinik ilisimasat

arbejds skader

fællesbetegnelse for erhvervs sygdomme og arbejdsulykker

sulinermi ajoquserneq

arbejds tempo

hastigheden, i bevægelser eller tankevirksomhed, hvormed de enkelte arbejdsopgaver udføres, anvendes ofte ved mange, gentagne delopgaver, eller hvor delopgaver består af hurtige bevægelser

sulinermi sukkassuseq

arbejdstid

1) den del af døgnets timer der anvendes til arbejde

2) de klokkeslæt, mellem hvilke man forventes at være til stede på arbejdspladsen
piffissaq suliffiusoq

arbejdstilfredshed

tilfredshed

behagelig eller positiv følelsesmæssig tilstand, som er resultatet af (den samlede) vurdering man foretager i forhold til sit arbejde
*suliamik naammagisimaarinninneq;
naammagisimaarinninneq*

arbejdstilrettelæggelse

arbejdets tilrettelæggelse

1) måden hvorpå arbejdet planlægges, organiseres, beskrives

2) den del af arbejdet der omhandler overvejelser om fremgangsmåde, planlægning af forløb og rækkefølge af delopgaver. Ofte brugt når andre, ofte arbejdsgiveren, udfører arbejdstilrettelæggelsen end den/de der skal gennemføre den egentlige opgaveudførelse
suliassap piareersarnera; suliap piareersarnera

arbejdsulykke

pludselig begivenhed, eller påvirkning af kort varighed, der medfører skade, fysisk eller psykisk, på en person mens denne udfører sit arbejde, eller er til stede på sin arbejdsplads
sullilluni ajutoorneq

B

bagvaske

omtale en fraværende på en krænkende eller løgnagtig måde med den hensigt at skade dennes omdømme eller stille denne i et dårligt lys hos andre
mamarliineq

belastende arbejdsforhold

egenskaber ved arbejdet og/eller samarbejdet der slider på krop eller sjæl, eller som skader helbredet
sullivimmi pissutsit artukkiisut

belastningsreaktion, kronisk

resultatet af belastende arbejdsforhold, i form af symptomer, sygdom, følelsesudbrud, ændringer i adfærd, som er blevet meget langvarig eller permanent
*artukkiissutip ersiutaa
qaangerneqarsinnaanngitsoq*

belastningsreaktioner

resultatet af belastende arbejdsforhold, i form af symptomer, sygdom, følelsesudbrud, ændringer i adfærd, hos den arbejdende person
artukkigaanermi qisuariaatit kinguneri

C

chikane

systematisk drilleri, latterliggørelse, nedgørelse, krænkende tiltale
nakkarsaaneq

chokerende begivenheder

kraftige psykiske påvirkninger eller oplevelser i arbejdet, der evt. kan medføre egentligt ”psykisk chok”. Fx arbejdsmæssigt at modtage trusler, være vidne til vold, ulykker, selvmord
annilaarnartorujussuarmik pisoqariataarnera

coaching

1) vejledning, træning (ofte brugt om fysisk træning af sportsudøvere)

2) en trænings/vejledningsmetode i samtaleform hvor man ”giver hjælp til selvhjælp”, hjælper andre til at lære, ved at stille spørgsmål til deres egne erfaringer og forestillinger i stedet for at give dem løsninger
coaching

coping

at klare, eller forsøge at klare eller ”mestre” stress og belastninger
attassineq

D

dialog

1) samtale mellem ligeværdige parter

2) samtale hvor gensidig lytten og dybtgående forståelse af samtalepartneren er af afgørende betydning
illugiilluni oqaloqatigiinneq

E

ekstern rådgivning

psykologisk eller organisatorisk bistand til en virksomhed eller afdeling fra fx en konsulent der ikke er ansat i virksomheden
avataaniit siunnersuineq

ensidige arbejdsopgaver

1) opgaver der er ensformige, eller kun indeholder få af de forhold i arbejdslivet der kan virke motiverende eller skabe arbejdsglæde

2) arbejdsopgaver der er belastende for en bestemt del af kroppen eller psyken (se også: monotoni)
suliassat assigiiaat

ensidigt, gentaget arbejde (EGA)

arbejde hvor det er nødvendigt, til stadighed over en længere periode, at gentage den samme del-opgave eller ”arbejds-cyklus” som kan være kortvarig, helt ned til sekunder (”samlebåndsarbejde”), og/eller indeholder hyppig gentagelse af del-opgaver der belaster en speciel del af kroppen
suliaq assigiiaartoq

erhvervssygdom

1) fysisk eller psykisk lidelse, symptom eller manglende funktionsevne, opstået efter længere tids påvirkning fra forhold i arbejdet

2) visse arbejdsbetingede lidelser, som er officielt anerkendt som erstatningsberettigede
sulinermit ajoquserneq

F

faglig støtte

mulighed for at få hjælp i sit arbejde fra en person med samme uddannelse eller faglige erfaringer/baggrund, eller leder, til de forhold i opgaveløsningen der kan give anledning til tvivl eller usikkerhed, fx ved at der sættes tid af til at to personer taler sammen om disse forhold
suliamut tunngatillugu ikorfartorneqarneq

faglig udvikling

at en person gennem sit arbejde, eller gennem efteruddannelse uden for arbejdsstedet, opnår erfaring, erkendelse, dygtighed inden for sit fag eller uddannelsesområde
suliamut tunngatillugu ineriartorneq

feedback

tilbagemelding, en person modtager mundtlig eller skriftlig beskrivelse fra en anden person, fx leder eller kollega, hvordan denne oplever at et stykke arbejde eller en opgave er blevet udført, i værdi-neutral form, eller kan evt. indeholde både ros og ris
qisuariarfiginnineq

fleksibel arbejdstid

flextid

dagens mødetidspunkt og sluttidspunkt kan vælges frit af den enkelte medarbejder, evt. inden for visse tidsintervaller (fx start mellem 7 og 9, slut mellem 15 og 17), dvs. modsætning til fast arbejdstid, hvor mødetid og afslutning ligger på faste klokkeslæt, fx 8-16
allanngartumik piffissalimmik sulineq

flextid

fleksibel arbejdstid

dagens mødetidspunkt og sluttidspunkt kan vælges frit af den enkelte medarbejder, evt. inden for visse tidsintervaller (fx start mellem 7 og 9, slut mellem 15 og 17), dvs. modsætning til fast arbejdstid, hvor mødetid og afslutning ligger på faste klokkeslæt, fx 8-16
allanngartumik piffissalimmik sulineq

følelse af håbløshed

opgivende, manglende tro på fremtiden, vanskelighed med at klare sit arbejde eller dagligdagen
neriuutaaruteqqaneq

følelsesmæssig tilbagetrækning

psykisk reaktion hvor man undlader emotionelle udtryk, og undgår at kontakte andre mennesker, ”lukker sig inde i sig selv”
misigissutsitigut tunuarsimaarneq

følelsesmæssig udmattelse

1) en form for kraftig træthed efter at have gennemlevet mange eller stærke følelser

2) en speciel tilstand, forårsaget af vedvarende, tæt kontakt med andre mennesker, hvor man er træt og udkørt
misigissutsitigut nukillalaarneq

følelsesmæssige reaktioner

udtryksformer, hvor man opfører sig (reagerer) følelsesmæssigt på påvirkninger udefra, fx i form af emotionelle udtryk som vrede, sorg, glæde
misigissutsitigut qisuariaatit

følelsesmæssige symptomer

kendetegn på at man har været udsat for påvirkninger der har skadet de ”naturlige” emotionelle reaktioner

misigissutsitigut malunniutit

følelsesmæssige udbrud

emotionelle udtryk, fx vrede, sorg, glæde der er så tydelige at de kan registreres af omgivelserne

misigissutsit aninneqartut

forandringsparathed

at være i stand til og villig til at tilpasse sig ændringer på arbejdspladsen, fx ændringer af målsætninger eller af arbejdsopgaver (ofte forårsaget af organisationsændringer, fusioner, ledelsesskift, mm)

allannguutaasinnaasunut piareersimaneq

forandringspres

forventninger om (evt. krav, trusler, forestillinger om) at der sker, eller snart vil ske ændringer på arbejdspladsen, fx omlægning af arbejdsgange, organisatoriske ændringer, nye måder at arbejde på

allannguisariaqarneq

forandringsproces

1) ændringer i en virksomhed, i form af omlægning af arbejdsgange, organisatoriske ændringer, nye måder at arbejde på, fx forårsaget af virksomheds-sammenlægninger, lederskifte, mm

2) den måde hvorpå ændringer i en virksomhed forløber og styres (når der sker omlægning af arbejdsgange, organisatoriske ændringer, nye måder at arbejde på)

allanngoriartorneq

fravær

1) en persons manglende fremmøde på arbejdspladsen

2) summen af udeblivelsesdage på grund af sygdom, graviditet, barselsorlov, orlov og anden bevilget fritagelse fra arbejdet, regnet for en person eller for hele arbejdspladsen

sulinngitsoorneq

frigørelsesteknik

metoder til at gøre sig fri fra andre personer der, med vold, forsøger at holde fast på en, fx for personale i fængsler, hospitaler

qajannaarneqarsimatilluni periarnissamut periaaseq

funktionsbeskrivelse

en optegnelse, oftest skriftlig, af arbejdsområder, ansvar, beføjelser mm der hører til en titel, arbejdsområde eller placering i virksomheden

suliassarititaasut nalunaarsorneri

fysisk udmattelse

følelse af stærk træthed i kroppen

timikkut nukillalaarneq

fysisk vold

overgreb (slag, spark, kast, mm) der er rettet mod kroppen

timikkut nakuuserfigineqarneq

fysiske symptomer

tegn på sygdom, belastninger, nedsat funktionsevne på kroppen og dens funktioner, ofte brugt om kendetegn forårsaget af psykisk belastning eller påvirkning

timikkut malunniutit

G

gensidig støtte

to eller flere personer hjælper hinanden i vanskelige situationer, fx med faglig støtte

kaammattoqatigiinneq

H

handlemulighed

at man befinder sig i en position, hvor man er i stand til, har evne til eller har ret til at foretage en gerning eller aktion, eller evt. at kunne vælge mellem flere

iliuuseqarsinnaaneq

handleplan

handlingsplan

en (gennemtænkt) beskrivelse, ofte skriftlig, af hvilke konkrete aktiviteter der skal sættes i værk i fremtiden, deres rækkefølge og hvem der skal udføre dem

iliuusissanik pilersaarusiaq

handlingsplan

handleplan

en (gennemtænkt) beskrivelse, ofte skriftlig, af hvilke konkrete aktiviteter der skal sættes i værk i fremtiden, deres rækkefølge og hvem der skal udføre dem

iliuusissanik pilersaarusiaq

harmløst drilleri

latterliggørelse der anses for at være uskadelig for modtageren

qinngasaarineq ajoqutaanngitsoq

helbredsforringelse

forværring af den fysiske eller psykiske sundhed

peqqissutsikkut ajorseriarneq

helbredsskade

varig forværring eller delvis ødelæggelse af den fysiske eller psykiske sundhed

peqqissutsikkut ajoquserneq

højt arbejdstempo

arbejdsopgaverne eller de enkelte arbejdsfunktioner foregår med stor hastighed

sukkasuumik sulineq

holddriftsarbejde

skifteholdsarbejde, skiftearbejde

en arbejdstilrettelæggelse hvor arbejdstidens placering i døgnnet, for den enkelte gruppe, veksler fra uge til uge, således at produktionen kan foregå uafbrudt i hele døgnnet

suleqatigiit nikittaattut

I

indflydelse

muligheden for at kunne påvirke, eller træffe beslutninger om forhold i arbejdet, dets tilrettelæggelse og måden det skal udføres på

sunneeqataasinnaaneq

individuelle forskelle

afvigelser mellem enkeltpersoner, individer

inuttut assigiinnissutsit

indretningsmæssig foranstaltning

et tiltag, iværksættelse, ordning der omhandler arbejdspladsens udformning (og dermed fx kan ændre på arbejdsgangen)

inip aaqqissuunneratigut naleqqussaaneq

initiativløshed

mangel på virkelyst og gå-på-mod

sorusussuseqannginneq

inspirerende arbejdsopgave

et stykke arbejde som i sig selv er lystbetonet, tankevækkende, udviklende eller har et positivt jobindhold

suliassaq kajuminnartog

J

jobberigelse

ændring af arbejdsindholdet så det kommer til at indeholde flere af de (positive) arbejdsmiljøfaktorer

suliamik nalitunerulersitsineq

jobbeskrivelse

en optegnelse af arbejdsområder, ansvar, beføjelser, forventninger, mm der hører til en stillingsbetegnelse, arbejdsområde eller placering i virksomheden

suliassap nassuiarnera

jobfunktion

stillingsbetegnelse eller placering i virksomheden

suliaq

jobindhold

beskrivelse af i hvor stor udstrækning arbejdet rummer en række psykiske arbejdsmiljøfaktorer, såsom selvstændighed, indflydelse, meningsfyldthed, læringsmuligheder, social kontakt

suliffiup suliassarititai

jobrotation

flere personer bytter arbejdsfunktion, fx efter et planlagt skema, der beskriver hvornår og hvor længe

suliffiup iluani nikerarneq

jobskifte

personen får et nyt arbejde, en ny stilling eller en ny arbejdsfunktion

allamik suliffeqalerneq

jobudvidelse

ændring af arbejdet så det kommer til at indeholde flere arbejdsfunktioner, evt. samtidig med en jobberigelse

suliap annertusinera

K

klare krav

tydeligt og forståeligt hvilke forventninger der stilles og hvad der forlanges (fra ledelsen) i det pågældende arbejde/job

piumasaqaatit erseqqissut

klare mål

tydeligt og forståeligt hvad der konkret skal opnås, eller hvilke målsætninger der er opstillet, fra ledelsen eller i fællesskab

anguniakkat erseqqissut

kommunikation

indhold i, eller måden hvorpå der udveksles oplysninger, informationer og/eller signaler mellem mennesker (kan ske skriftligt, mundtligt eller non-verbalt, dvs. uden ord men med kropssprog eller signaler)

attaveqaqatigiinneq

kompetence

1) resultatet af en forudgående kvalificering, hvor man har opnået både kvalifikationer i form af viden og tillige færdigheder i at anvende denne viden, fx faglig kompetence

2) magt eller (formel) rettighed til at udføre en handling eller træffe en beslutning

piginnaasaqarneq

kompetencefordeling

beskrivelse af hvem der har retten til at træffe hvilke beslutninger

piginnaatitaaffiit agguataarneri

koncentrationsbesvær

vanskelighed med at rette sin fulde opmærksomhed mod en bestemt arbejdsopgave i længere tid ad gangen

aallussisinnaannginneq

konflikt

konkurrerende eller modsatrettede forhold, betingelser, aktiviteter er til stede

akerleriinneq

konflikt, åben

udbrud af uoverensstemmelser, skænderier, magtkampe på en arbejdsplads

ersittumik akerleriinneq

konflikt, skjult

konkurrerende eller modsatrettede forhold, betingelser er til stede, men er ikke (endnu) blevet synlige for alle

ersinngitsumik akerleriinneq

konfrontation

en person bliver åbenlyst forelagt bestemte oplysninger eller beslutninger

takutitsineq

konfrontation

to, eller flere modparter stilles (fysisk) over for hinanden

illuatungeriissitsineq

krænkende handling

adfærd, tiltag overfor en person der fornærmer, foretter eller støder denne

innimiilliorneq

krav, for høje

1) udtryk for at der ikke er balance eller harmoni mellem jobbeskrivelse/jobindhold og personens psykiske og/eller faglige beredskab

2) de forventninger og/eller fordringer der stilles til personen i det pågældende job, fra lederen eller personen selv, er for store i forhold til evne, kunnen og færdigheder

piumasaqaatit annertuallaat

krav, for lave

udtryk for at der ikke er balance eller harmoni mellem jobbeskrivelse/jobindhold og personens psykiske og/eller faglige beredskab, hvor ubalancen medfører at personen keder sig, bliver uopmærksom, mister lysten til arbejdet

piumasaqaatit appasippallaat

krav, høje

1) jobbeskrivelse/jobindhold kræver stor træning, erfaring eller uddannelse

2) der stilles store forventninger eller fordringer fra lederen eller personen selv, til de resultater personen skal opnå i jobbet

piumasaqaatit annertuut

krav, lave

1) jobbeskrivelse/jobindhold kræver ringe træning, erfaring eller uddannelse

2) der stilles kun små forventninger eller fordringer til de resultater personen skal opnå i jobbet
piumasaqaatit appasissut

krav, modstridende

1) når en medarbejder oplever forskellige, ofte uforenelige, forventninger, ønsker, forlangender til opgaveløsningen (fx på grund af uklare mål, manglende entydighed i ledelsesforholdene)

2) når egne ønsker og forventninger til indholdet i arbejdet, eller den måde det skal udføres på, er forskellige fra ledelsens
piumasaqaatit imminnut assortuuttut

krav, psykologiske

de forlangender, forventninger, forudsætninger af mental art, der stilles i forbindelse med at skulle løse en opgave, fx tålmodighed, udholdenhed, omstillingsevne
tarnikkut piumasaqaatit

krishjælp

psykologisk bistand til at klare/bearbejde vanskelig, ulykkelig eller voldsom hændelse, fx død, skilsmisse, fyring, ulykke
nalaatsinerlussimasunut ikiueqqaarneq

krishjælp, akut

bistand der gives til en person umiddelbart efter en voldsom hændelse, fra en psykolog eller anden person ("psykologisk førstehjælp")
nalaatsinerlussimasunut pinasuartumik ikiueqqaarneq

kriseterapi

længerevarende systematisk indsats fra en psykolog/psykoterapeut til at bearbejde vanskelige, ulykkelige eller voldsomme hændelser, fx død, skilsmisse, fyring, ulykke
nalaatsinerlussimasunut katsorsaaneq

kronisk belastningsreaktion

belastningsreaktion der er blevet meget langvarig eller permanent (dvs. som ikke ophører igen)
artukkerneqarnermit ataavartumik sunnerneqarneq

kvalifikation

baggrund, forudsætning, evne til at udføre et stykke arbejde eller besidde et job
piukkunnassuseq

L

ledelsesmæssig opbakning

ledelsen forsvarer, eller giver støtte, ros, anerkendelse til en beslutning, handling eller opgavegennemførelse
qullersanit tapersersorneqarneq

lederudviklingssamtale (LUS)

et planlagt og regelmæssigt tilbagevendende møde, fx årligt mellem en leder og dennes overordnede, hvor man taler sammen med det formål at sikre en systematisk og velforberedt selvevaluering og evaluering af lederen, med henblik på at opstille udviklingsmål og -planer for denne, og hvor mødet foregår efter på forhånd aftalte retningslinier (mht. hvad der skal tales om, hvordan der skrives referat mm)
aqutsisut ineriartornissaat anguniarlugu oqaloqatiginninneq

M

magtesløs

ude af stand til at sætte sin vilje igennem på grund af manglende (formel) kompetence
iliuuseqarsinnaannginneq

magtesløshed

følelse af at være opgivende, afmagt, ude af stand til overhovedet at se nogen handlemuligheder eller problemløsningsmuligheder
soriarsinnaannginneq

manglende tillid

1) der er ikke (længere) tilstrækkelig tiltro, fortrolighed til en person eller mellem personer, som regel udtryk for gensidighed

2) [speciel betydning] fagretligt begreb der optræder ved advarsler, afskedigelser (ensidig vurdering af forholdet)
tatiginninnginneq

medarbejderindflydelse

de ansattes mulighed for at kunne påvirke, eller træffe beslutninger om forhold i arbejdet, dets tilrettelæggelse, og måden det skal udføres på
sulisut sunniuteqqaataanerat

medarbejdersamtale

et formelt møde mellem en ansat og dennes leder, hvor man taler sammen om medarbejderens arbejdsindsats
sulisumik oqaloqatiginninneq

medarbejdertilfredshed

personalet oplever eller giver udtryk for glæde, positive tilkendegivelser over en bestemt beslutning eller handling, fx fra ledelsen
suleqataasut naammagisimaarinninnerat

medarbejderudvikling

1) forøgelse eller berigelse af personalets viden (kvalifikationer, forståelse), kunnen (kompetencer, færdigheder) eller vilje (parathed, motivation)

2) initiativ, iværksættelse, proces på en arbejdsplads der retter sig mod at opnå en forøgelse eller berigelse af personalets viden, kunnen eller vilje
sulisunik ineriartortitsineq

medarbejderudviklingsamtale (MUS)

et planlagt og regelmæssigt tilbagevendende møde (fx årligt) mellem en ansat og dennes leder, hvor man taler sammen med det formål at sikre en systematisk og velforberedt selvevaluering og evaluering af den enkelte medarbejder, med henblik på at opstille udviklingsmål og -planer for medarbejderen, og hvor mødet foregår efter på forhånd aftalte retningslinier (mht. hvad der skal tales om, hvordan der skrives referat, mm)
sulisut ineriartornissaat siunertaralugu oqaloqatiginninneq

medbestemmelse

den formelle ret for de ansatte til at øve indflydelse eller træffe beslutninger (sammen med arbejdsgiveren) på nærmere beskrevne områder, som er fastsat i en overenskomst eller samarbejdsaftale
aalajangeeqataasinnaaneq

medindflydelse

de ansattes mulighed for at kunne påvirke, eller træffe beslutninger om forhold i arbejdet, dets tilrettelæggelse, og måden det skal udføres på
sunneeqataaneq

meningsfuld

som giver betydning, tilfredsstillelse
tangilik

meningsfuld beskæftigelse

et arbejde med et stort jobindhold
tangilimmik suliaqarneq

meningsløshed

tilstand hvor man ikke kan finde sig til rette med sin tilværelse, fx fordi arbejdet har et ringe jobindhold
isumaqanngissuseq

menneskerelateret arbejde

et job hvor man arbejder sammen med andre mennesker
inunnik suleqateqarfiusoq

menneskerelateret arbejde

selve arbejdsopgaven består primært i indsats overfor mennesker, fx lærer, sygeplejerske
inunnik sullissineq; inulerineq

mentalt helbred

psykisk helbred

1) den (varige) sindsmæssige tilstand man befinder sig i

2) beskrivelse af om man har pådraget sig skader på sindet
tarnikkut peqqissuseq

mistillid

mistro, mangel på tiltro
tatiginninnginneq

mistillidserklæring

skriftligt eller mundtligt udsagn der udtrykker at man ikke kan regne med eller stole på en person
tatiginninnginnermik nalunaaruteqarneq

mobning

gentagne, negative handlinge, fx slag, trusler, øgenavne, udelukkelse fra fællesskabet, ondsindet sladder, med det, mere eller mindre bevidste, formål at skade eller nedgøre en person
malersuineq; pimmatiginninneq

monotoni

ensformigt, sløvende arbejde, ofte med hyppigt gentagne operationer eller bevægelser (se også: ensidigt, gentaget arbejde)
assigiiaamik periaaseqarneq

motivation

1) den bevæggrund, drivkraft der ligger bag et menneskes opførsel eller handlinger, eller som giver en bestemt opførsel mening

2) ledelsesindsats med den hensigt at styrke medarbejderens bevæggrund til at arbejde hen mod de fælles mål
kajumissuseq

muskelspænding

permanent sammentrækning af muskel/muskelgruppe, som kan medføre smerter, ofte forårsaget af psykiske forhold, fx angst, stress, chok
nukiit sukannerat

N

natarbejde

et job der udføres i nattetimerne, ofte regnet som timerne mellem kl. 22 og 06
unnuarsiorneq

natskift

tredje vagtskifte fx fra kl. 22 til 06
unnuarsiornermi taarsiineq

nedsættende omtale

at nævne begivenheder eller forhold om en anden person der forringer dennes omdømme, værdighed eller tiltro til personens evner eller kunnen
nikassaaneq

nedstemthed

psykisk tilstand hvor man er mismodig, trist, indelukket
nikallunganeq

O

omrokering

flytning eller bytning af arbejdssted evt. af arbejdsopgaver mellem personer; flytning/bytning af lokaler, maskiner
sulianik nikisiterineq

omsorg

1) at vise forståelse, hensynsfuldhed, trøst, fx til en person i sorg

2) at give hjælp, pleje, beskyttelse, varetægt, vejledning, fx til en social klient
isumassuineq

omstillingsevne

at være i stand til at tilpasse sig forandringer på arbejdspladsen som medfører ændringer af målsætninger eller af arbejdsopgaver, ofte forårsaget af organisationsændringer, fusioner, ledesskift, mm
naleqqussarsinnaususeqarneq

omstillingsproces

det tidsmæssige og indholdsmæssige forløb, hvor der sker ændringer på arbejdspladsen, i arbejdsstedets indretning, arbejdets tilrettelæggelse, ændringer i målsætninger eller i ledelsesforhold
naleqqussariartorneq

omstrukturering

ændringer i organisationens opbygning, dvs. den måde de ledelsesmæssige forhold er indrettet, eller hvordan arbejdspladsen er opdelt i arbejdsområder, afdelinger, sektorer
nutaamik aaqqissuussineq

opbakning

1) støtte, bifald, fx til en beslutning

2) ros, anerkendelse, give åbenlyst udtryk for enighed, fx til en udført handling
inuttut tapersorsorneqarneq

opgaveløsning

1) den indsats der skal udføres for at gennemføre et givet stykke arbejde

2) den fremgangsmåde/metode der kan eller bør anvendes for at udføre et givet stykke arbejde
suliassanik naammassisaqarneq

opkvalificere

uddanne eller oplære en person til at kunne udføre andre eller mere komplicerede opgaver

qaffassaaneq

opmærksomhed

at vise interesse, omhu, omtanke, optagethed, betænksomhed, hensyn, fx ”ledelsen viste opmærksomhed over for personalet; han rettede sin fulde opmærksomhed mod arbejdsopgaven”

soqutiginninneq

opsplittet opgave

arbejdet består af en række delopgaver der er usammenhængende, eller tidsmæssigt adskilt

suliassaq agguluttoq

organisationsudvikling

1) en ændring i arbejdspladsens funktioner, processer og strukturer, således at den kommer til at fungere bedre

2) en proces hvor ledelse og medarbejdere gennemgår (personlig og/eller faglig) læring, erkendelse, nyskabelse, der beriger den samlede virksomhed/ arbejdsplads

*sullivimmi aqqissuussinerup
ineriartortinnera*

overbelastning

udsættelse for større krav eller arbejdsbyrde end man er i stand til at klare

artukkiineq

P

parathed

psykisk tilstand eller opnåelse heraf, hvor man, fx gennem forberedelse, er indstillet på, rede til at udføre en opgave eller træffe en beslutning

piareersimaneq

patientkontakt

de arbejdsopgaver eller den del af arbejdstiden, fx for en læge, sygeplejerske, hvor man taler med eller er i lokale med dem man behandler

napparsimasumut attaveqarneq

personaleforhold

de betingelser medarbejderne er underkastet på en arbejdsplads, ofte brugt om velfærdsforanstaltninger, lokalernes udformning, særlige goder eller fordele ud over lønnen: fx ”overenskomsten omfatter alle løn- og personaleforhold”

sulisunut atugarititaasut

personalegennemtræk

arbejdspladsen er præget af stor udskiftning i medarbejderstaben, fx ved at de ansatte siger op efter kort tids ansættelse

sulisut taarseraappallaartut

personalepolitik

1) den måde hvorpå ledelsen forholder sig til eller behandler de ansatte

2) den samlede mængde af skriftlige og mundtlige retningslinier, aftaler, hensigtserklæringer, kutymere på en arbejdsplads (kan indeholde aftaler om løn- og personaleforhold, retningslinier for hvordan ledelsen skal udøves, ryge- og alkoholpolitik, arbejdsmiljøregler, osv)

sulisoqarnermut politikki

personalepolitiske tiltag

initiativer, foranstaltninger, ændringer vedrørende den måde hvorpå ledelsen forholder sig til eller behandler de ansatte

sulisoqarnermut politikkiimi suliniutit

personbårne alarmsystemer

arrangement hvor den enkelte medarbejder bærer en lille radiosender, således at man, ved tryk på en knap, kan tilkalde hjælp fra andre, fx brugt af personale der omgås voldelige patienter eller fængselsindsatte

kalerrisaarutit inummit nassartarissat

personlig udvikling

forøgelse eller berigelse af erkendelse, viden, kompetencer, motivation

inuttut ineriartorneq

planlægning

den del af en arbejdsopgave eller af en produktion, der går forud for selve udførelsen, og hvor man tager stilling til hvordan den skal udføres, hvilken metode der skal anvendes, hvor mange der skal deltage, osv

pilersaarusiorneq

Post Traumatic Stress Disorder-PTSD

posttraumatisk belastningsreaktion

en psykisk sygdom som kan optræde efter voldsomme hændelser, chokerende begivenheder eller livstruende oplevelser

sakkortuumik nalaataqarsimanerup

kinguneranik tarnikkut uippakajaarneq

posttraumatisk belastningsreaktion

Post Traumatic Stress Disorder-PTSD

en psykisk sygdom som kan optræde efter voldsomme hændelser, chokerende begivenheder eller livstruende oplevelser

sakkortuumik nalaataqarsimanerup

kinguneranik tarnikkut uippakajaarneq

præcisionsarbejde

arbejdsopgaver der indebærer (behov for) stor nøjagtighed, eller indeholder meget små bevægelser

mianersuuteqqissaagassamik suliaqarneq

psykisk arbejdsmiljø

1) den del af forholdene og betingelserne på arbejdspladsen der omhandler samspillet mellem personer (også betegnet psykosocialt arbejdsmiljø) og/eller andre immaterielle arbejdsbetingelser, således som det opleves af den enkelte medarbejder eller af de samlede medarbejdere

2) de specielle forhold på arbejdspladsen som den enkelte person finder afgørende for om man har mulighed for at opnå arbejdsglæde

sullivinni tarnikkut atukkat

psykisk arbejdsmiljøfaktor

et enkelt forhold/betingelse blandt mange, der tilsammen beskriver de immaterielle arbejdsbetingelser fx selvstændighed, læringsmulighed, indflydelsesmulighed, stress, alenearbejde, rollekonflikter, chikane

sullivimmi tarnikkut atukkat pissutaanerat

psykisk belastning

(arbejds-)forhold der giver kraftig sindsmæssig påvirkning eller slider på sjælelivet (kan stamme fra såvel psykiske arbejdsmiljøfaktorer såsom rollekonflikter, mobning, som fra fysiske arbejdsmiljøfaktorer såsom støj, skifteholdsarbejde)

tarnikkut artukkerneqarneq

psykisk førstehjælp

den indsats af psykologisk art der gives umiddelbart efter fx en arbejdsulykke

tarnikkut ikiueqqaarneq

psykisk helbred

mentalt helbred

1) den (varige) sindsmæssige tilstand man befinder sig i

2) beskrivelse af om man har pådraget sig skader på sindet

tarnikkut peqqissuseq

psykisk terror

udøvelse af ekstremt voldsom, systematisk sindsmæssig påvirkning af andre, med den hensigt at skade dem, fx mobning, chikane af særlig grov art

tarnikkut naalliutitsineq

psykisk vold

1) trusler, grove krænkelser, grov chikane [almindelig betydning]

2) virkningen på sindet af fysiske overgreb [udvidet betydning i forhold til 1]

3) chok og voldsomme oplevelser der sker i forbindelse med arbejdet, eller som man er tvunget til at overvære [en betydning der specielt bruges ved arbejdsskader, fx tvungen eller arbejdsmæssig overværelse af selvmord, der ikke ville blive betegnet psykisk vold]

tarnikkut nakuuserfigineqarneq

psykiske reaktioner

eftervirkninger af mental art efter fx voldsomme begivenheder

tarnikkut qisuariaatit

psykofysisk træning

et uddannelsesprogram (der retter sig mod personale der omgås voldelige personer fx fængselsindsatte eller visse psykiatriske patienter) hvor man opøver evnen til at bruge både sin krop og sit åndelige/intellektuelle beredskab, herunder fx frigørelsesgreb og bevidst beroligende adfærd

tarnikkut timikkullu sungiusarneq

psykologisk behandling

indsats i helbredende øjemed der retter sig mod sindet

tarnikkut katsorsartinneq

psykosociale arbejdsmiljøfaktorer

de enkeltforhold blandt de immaterielle arbejdsbetingelser der udspringer af samspejlet mellem personer på en arbejdsplads, fx læringsmuligheder gennem teamwork, rollekonflikter, chikane
sullivimmi tarnikkut inooqatigiinnikkullu atugassarititaasut

psykosociale betingelser

de (objektive, målbare) forhold der er til stede på en arbejdsplads hvor mennesker (med hver deres psykologiske forudsætninger) arbejder sammen (i et socialt fællesskab) og skaber deres fælles arbejdsmiljø

tarnikkut inooqatigiinnikkullu atugassarititaasut

psykosocialt arbejdsmiljø

1) den del af forholdene og betingelserne på arbejdspladsen der omhandler samspejlet mellem personer

2) [hyppigt brugt betydning] det samme som psykisk arbejdsmiljø

inuttut inooqatigiinnertigullu sullivimmi pissutsit

psykosomatiske lidelser

legemlige (somatiske) sygdomme eller symptomer, fremkaldt eller forværret af mentale forhold eller belastninger

timikkut tarnikkullu anniaatit

R

rå tone

1) grov, brutal, bisset omgangstone

2) der er en omgangsform på arbejdspladsen hvor man ikke tager hensyn til hinanden

peqqarniitsumik pissusilersorneq

risikofyldt arbejde

opgaver/job der ud fra statistiske betragtninger indebærer en stor fare for at pådrage sig en skade
suliaq navialiffiusinnaasoq

rollekonflikt

en person udsættes for modstridende forventninger til sin adfærd, eller forventes at skulle indtræde i, eller opfylde to eller flere funktioner samtidig
atuuffiit imminnut assortuuttut

rutinearbejde

opgave der er gentaget så mange gange, at den udføres uden at man tænker, eller at det er nødvendigt at tænke nærmere over hvordan den udføres
suliat assigiiaaginnaat

rygtedannelse

bevidst eller ubevidst igangsættelse eller spredning af nyheder eller oplysninger, som er delvis opdigtet, og som spredes fra person til person

ingutsineq

S

samarbejde

1) flere personer løser en opgave i fællesskab, fx ”de tre bogholdere opstiller regnskabet i samarbejde” [dvs. neutral beskrivelse af en funktion]

2) udtryk for at det forløber gnidningsløst når flere skal udføre opgaver, hvor de er afhængige af hinanden eller har behov for hinandens hjælp, eller hinandens resultater, fx ”at opgaven blev færdig til tiden skyldes et godt samarbejde”, ”i gruppe A er der i modsætning til gruppe B virkelig tale om samarbejde” [dvs. et positivt værdiladet udtryk for hvordan noget forløber]

3) de formelle, beskrevne relationer eller afhængigheder mellem virksomheder, afdelinger, personer, fx ”de to kommuner er indgået i et samarbejde” [dvs. beskrivelse af at der er nogle ikke nærmere specificerede relationer]

4) omgangsformen på arbejdspladsen er præget af at man tager hensyn til hinanden, fx ”tonen her er ikke rå, men præget af samarbejde” [dvs. generelt positivt værdiladet udtryk for en del af det psykiske arbejdsmiljø]
suleqatigiinneq

samarbejdsproblem

en psykosocial arbejdsmiljøfaktor, i form af gnidninger mellem personer eller afdelinger, der skal løse opgaver i fællesskab, som har udviklet sig til at blive en forhindring for opgaveløsningen, eller som kan anvendes som begrundelse for drastiske indgreb
suleqatigiinnermi ajornartorsiuteqarneq

samarbejdsrelationer

de formelle, beskrevne forbindelser eller afhængigheder mellem virksomheder, afdelinger, personer, fx når de skal løse opgaver sammen

suliffeqarfiup attaveqaateqarfigisartagai

samarbejdsvanskelighed

en psykosocial arbejdsmiljøfaktor, i form af gnidninger mellem personer eller afdelinger, der skal have kontakt med hinanden, eller løse opgaver i fællesskab

suleqatigiilluannginneq

seksuel chikane

uønskede tilnærmelser, tiltale, omtale, berøring, ”tilbud” af erotisk karakter

tiinganiakujuffigineqarneq

selvstyrende grupper

en større mængde arbejdsopgaver, fx arbejdet i en hel afdeling, overdrages til et hold medarbejdere, der selv foretager både arbejdstilrettelæggelse og udførelse af opgaverne uden en formel leder, i modsætning til en afdeling, med en afdelingsleder der bestemmer hvordan arbejdet skal udføres

suleqatigiit imminnut aquttut

selvtillid

tiltro til egne evner og kunnen; selvsikkerhed

imminut tatigineq

sikkerhedsarbejde

en række job og funktioner beskrevet i arbejdsmiljøloven, som udføres af arbejdsledere og sikkerhedsrepræsentanter for at forebygge ulykker og sundhedsskader på arbejdspladsen

isumannaallisaanerup tungaatigut

sullissineq

sikkerhedsorganisation

en konstruktion der er fastsat i arbejdsmiljøloven, og som består af en række personer, herunder arbejdsgiveren, arbejdslederne og valgte sikkerhedsrepræsentanter, og grupperinger, herunder sikkerhedsgrupper og sikkerhedsudvalg, der skal udføre bestemte opgaver, således at arbejdsmiljøet er sundhedsmæssigt forsvarligt og ulykker forebygges

isumannaallisaanerup tungaatigut

aaqqissuussineq

sikkerhedsrepræsentant

en person der er valgt af en gruppe medarbejdere til på vegne af disse at varetage en række opgaver på arbejdsmiljøområdet, bl.a. vurderinger, registreringer og kontrol med arbejdsmiljøet, for at forebygge arbejdsskader

isumannaallisaanermi sinniisoq

skiftearbejde

skifteholdsarbejde, holddriftsarbejde en arbejdstilrettelæggelse hvor arbejdstidens placering i døgnet, for den enkelte gruppe, veksler fra uge til uge, således at produktionen kan foregå uafbrudt i hele døgnet

suleqatigiit nikittaattut

skifteholdsarbejde

holddriftsarbejde, skiftearbejde en arbejdstilrettelæggelse hvor arbejdstidens placering i døgnet, for den enkelte gruppe, veksler fra uge til uge, således at produktionen kan foregå uafbrudt i hele døgnet

suleqatigiit nikittaattut

skydeskiven for løjer

den person der gøres til genstand for morskab fra kolleger eller ledelse, eller, mere alvorligt, bliver mobbet eller chikaneret

qinngasaarneqartuartoq

sladder

bagtalelse, negativ omtale af en person, eller udbredelse af rygter om personer eller begivenheder

qaqqaaqalaarinninneq

små krav

ønsker, fx i en lønforhandling, eller forventninger, fx til jobindholdet, der ikke er ret store

piumasaqaatit annikitsut

social isolation

1) tilstand hvor man arbejder meget alene, uden regelmæssig kontakt til kolleger

2) udelukkelse fra fællesskabet

inoqatinut attaveqannginneq

social kontakt

der arbejdes sammen med eller i nærheden af andre, fx kolleger

inoqatinut attaveqarneq

social støtte

man modtager, eller har mulighed for af få hjælp, vejledning fra en eller flere, fx kolleger, når man møder vanskeligheder i arbejdet
tapersersorneqarneq

social tidsrytme

de inddelinger af døgnets timer, i regelmæssigt tilbagevendende tidsintervaller, der er bestemt af forhold i omgivelser, familie, samfund
piffissap ingerlarna

sort humor

grotesk eller makaber form for morsomheder, der af en person kan blive anvendt som psykologisk beskyttelse af sig selv, eller for at kunne klare et makabert, voldsomt, psykisk belastende arbejde
quiananngitsumik quiaassorneq

sorteringsarbejde

et arbejde hvor man inddeler noget, fx genstande, efter kvalitet, størrelse, farve mv.
immikkoortiterilluni suliaqarneq

søvnforstyrrelse

ændringer i det normale søvnmønster, fx vanskelighed ved at falde i søvn, hyppig opvågning osv
sinnarliorneq

spilleregler

det regelsæt, de sædvaner, kutymer, der er gældende på en arbejdsplads, ofte i form af uskrevne regler
malitassiat

stærkt bundne arbejdsopgaver

opgaver hvor den der skal udføre dem har meget lille indflydelse på hvordan de skal udføres
suliakkiissutit allanngortinneqarpiarsinnaanngitsut

stillingsbeskrivelse

en optegnelse, oftest skriftlig, af arbejdsområder, ansvar, beføjelser, mm der hører til en titel eller placering i virksomheden
atorfiup imarisai

stimulerende midler

noget der sætter fysiske eller psykiske aktiviteter i gang, og/eller noget som virker opkvikkende, fx medicin, kaffe, mm
inuummarissaatit

stor arbejdspress

mange eller vanskelige arbejdsopgaver, der skal løses inden for en bestemt (snæver) tidsramme
suliassaqarpallaarneq

stress

ydre fysisk eller psykisk belastning, der skaber en indre tilstand af anspændthed, uro, nervøsitet, som selve denne tilstand i sig selv
stressi; uippakajaarneq

stress, arbejdsbetinget

fysisk eller psykisk anspændthed, fremkaldt af forhold i arbejdet
sulinermik pissuteqartumik uippakajaarneq

stress, fysiologisk

kropslig reaktion, fx ændringer i kroppens elektrisk/kemiske balancer, fremkaldt af hjernens oplevelser af udefrakommende belastninger på personen
uippakajaarnerup kingunerisaanik timikkut qisuariarneq

stress, psykisk

sindsmæssig tilstand, fx i form af anspændthed, nervøsitet, nedtrykthed, irritabilitet, søvnproblemer, forårsaget af belastninger
uippakajaarnerup kingunerisaanik tarnikkut qisuariarneq

stressende job

belastende arbejde, der medfører sindsmæssige tilstande, fx i form af anspændthed, nervøsitet, nedtrykthed, irritabilitet, søvnproblemer, eller kropslige reaktioner, fx ændringer i kroppens elektrisk/kemiske balancer
suliaq uippakajaarnartog

stresshormoner

nogle stoffer, med forskellig virkning, der udskilles fra binyremarven (adrenalin) eller binyrebarken (kortisol) som følge af psykiske eller fysiske belastninger
hormonit uippakajaartitsisartut

stresspåvirkning

ydre fysisk eller psykisk belastning, der medfører sindsmæssige tilstande, fx i form af anspændthed, nervøsitet, nedtrykthed, irritabilitet, søvnproblemer, eller kropslige reaktioner, fx ændringer i kroppens elektrisk/kemiske balancer
uippakajaarnerup sunniunnera

stressreaktion

stresstilstand

det resultat, af enten psykisk art, fx i form af anspændthed, nervøsitet, nedtrykthed, irritabilitet, søvnproblemer, eller af fysiologisk art, fx i form af ændringer i kroppens elektrisk/kemiske balancer, der følger efter udefra kommende belastninger
uippakajaarnermit qisuariaat

stresstilstand

stressreaktion

det resultat, af enten psykisk art, fx i form af anspændthed, nervøsitet, nedtrykthed, irritabilitet, søvnproblemer, eller af fysiologisk art, fx i form af ændringer i kroppens elektrisk/kemiske balancer, der følger efter udefra kommende belastninger
uippakajaarneq

supervision

1) metode, i samtaleform, til udvikling af faglige og personlige færdigheder i professionelle, arbejdsmæssige sammenhænge, baseret på aftaleforhold mellem de to parter: supervisor og supervisand

2) fællesbetegnelse for flere samtaleformer, fx tillige: konsultation, kollegial vejledning, ledelsesmæssig instruktion, coaching

siunnersueriaaseq supervision

svækket hukommelse

permanent eller forbigående tab af evnen til at huske (amnesi), som er et symptom ved flere sygdomme, bl.a. demens

puiguttorneq

svækket tidsopfattelse

forandringer i den måde tidsrum fornemmes på, forårsaget af sygdomstilstand, ændringer i det biologiske system

piffissamik naatsorsuilluarsinnaajunnaarneq

T

team

1) gruppe eller hold, der arbejder tæt sammen, mod et fælles mål

2) [i visse tilfælde brugt således] gruppens evne til gnidningsløst samarbejde og/eller præstation inden for allerede definerede rammer

suleqatigiit; qanimut suleqatigiit

teambuilding

psykologisk og social træning af en gruppe, således at de kommer til at arbejde mod et fælles mål der er sammensat med henblik på at udføre en bestemt opgave, fx ved anvendelse af forskellige gruppemetoder, hvoraf lejrture, rappelling og andet ekstrem sport er populære og anvender hinandens forskellige kompetencer bedst muligt

suleqatigiilersitsiniarneq

tilfredshed

arbejdstilfredshed

behagelig eller positiv følelsesmæssig tilstand, som er resultatet af (den samlede) vurdering man foretager i forhold til sit arbejde

naammagisimaarinninneq; suliamik

naammagisimaarinninneq

traumatisk hændelse

begivenhed eller voldsom oplevelse, der efterlader sig et langvarigt (psykisk) spor ("traume" = græsk ord for sår)

sakkortuumik misigisaqarneq

trivsel

1) en følelsesmæssig tilstand hvor en person (eller gruppe) er i besiddelse af, eller forbundet med sundhed, livskraft, vækst, velvære [almindelig dagligdags betydning]

2) en tilstand der er et resultat af en vurdering hvor de oplevelser, påvirkninger, "ydelser" man modtager fra omgivelserne, fx arbejdet, ses i forhold til de forventninger man har til de samme omgivelser [mere specifik betydning, som ofte optræder i forbindelse med arbejdsmiljøundersøgelser, mm]

timikkut tarnikkullu nalerisimaarneq

truende adfærd

opførsel, udtryksformer, fx bevægelser, øjekast der virker skræmmende

qunusaarineq

trussel

udsagn, fx i form af tiltale, råb, hvisken eller adfærd, "nonverbale trusler", fx bevægelser med hænderne der antyder kvælning, der tilkendegiver at man vil skade eller straffe en anden person

sioorasaarineq

U

udbrændthed

1) psykisk tilstand, hvor man har mistet engagementet i sit arbejde og i de klienter, elever, kunder man har med at gøre

2) langvarig tilstand af fysisk og psykisk udmattelse, som kan skyldes langvarig stress eller forhold i det psykiske arbejdsmiljø

nukissaarunneq

udstødning

afvisning, udelukkelse fra det sociale fællesskab

alarneqarneq

udviklende arbejde

et arbejde med opgaver der giver grobund for berigelse og forøgelse af medarbejdernes kvalifikationer og kompetencer

suliffik ineriartorfiusoq

udviklingsmulighed

de områder, forhold, initiativer, fx ledelsesform, arbejdstilrettelæggelse, som har sigte mod at give gode betingelser for medarbejderudvikling

ineriartorfiusinnaasut

udviklingssamtale

en bestemt form for medarbejdersamtale, hvor indholdet er specielt rettet mod medarbejderens fremtidige muligheder og kompetenceforøgelse med hensyn til jobbet og samarbejdet

ineriartornissaq anguniarlugu oqaloqatiginninneq

uklare krav

de ønsker, forventninger, målsætninger der er til opgaven eller arbejdsindsatsen, er ikke tydeligt formuleret

piumasaqaatit ersernerluttut

uklare mål

utydelig eller manglende formulering af hvad der skal opnås med arbejdsopgaven, eller hvad man skal stræbe mod i opgaveløsningen

anguniagaq ersernerluttoq

ulykkesrisiko

en vurdering af hvor stor risiko der er for at pådrage sig en øjeblikkelig arbejdsskade

ajutooriataarsinnaaneq

uoverskuelige krav

de forlangender og forventninger der stilles til arbejdsindsatsen eller opgaveløsningen er vanskelige at forstå, eller virker overvældende

piumasaqaatit inornartut

uvirkelighedsfølelse

oplevelse af at man ikke rigtig er til stede i de aktuelle omgivelser, eller at man oplever noget der ikke stemmer overens med sædvanlige erfaringer, og som derfor virker indbildt eller uforståeligt

piviusuunngitsutut misinnartooq

V

verbal trussel

udsagn, fx i form af tiltale, råb, hvisken, der tilkendegiver at man vil skade eller straffe en anden person

oqaatsitigut sioorasarineq

virksomhedskultur

det samlede sæt af vaner, adfærdsmønstre, værdier, antagelser og symboler der findes i en virksomhed eller på en arbejdsplads

suliffeqarfimmi kulturi

voldsom hændelse

begivenhed, fx tilløb til ulykke, som har en kraftig virkning på omgivelser eller personer; eller den oplevelse at være vidne til en ulykke eller chokerende begivenhed, eller blive udsat for vold

pisooq sakkortoog

voldsrisiko

en vurdering af hvor stor mulighed der er for at komme til skade, ved at blive udsat for fysisk eller psykisk overgreb

nakuuserfigineqarsinnaaneq